

levende talen

Maandblad van de
Vereniging van Leraren in Levende
Talen

Redactie

Gert Rijlaarsdam (voorzitter)
Gerda den Hartog (secretaris)
Jeanette Bron
Christien van Gool
Hannie Humme
Omer Konak
Ana Llamazares
Felicitas Platzer
Alex Riemersma
Erik van Schooten
Cees Tuk
Dorette Zwaans

Leden- en abonnements- administratie

Bureau Levende Talen,
Corn. Anthoniszstraat 38 hs,
Amsterdam (telefoon: 020-6739424;
fax: idem, e-mail: vllt@wxs.nl).
Postadres: Bureau Levende Talen,
Postbus 75148, 1070 AC Amsterdam.
Zie verder 'Adressen'.

Advertenties

Uiterlijk vier weken voor verschijnen
te zenden aan: BDU bv, t.a.v. Martin
ten Hoven, Postbus 67, 3770 AB Bar-
neveld (telefoon: 0342-494269).

Kopij

Alleen bijdragen conform de auteurs-
instructies worden in behandeling
genomen. Raadpleeg hiervoor de
kopijaanwijzingen.
Zend bijdragen van algemene aard
aan:
drs G. den Hartog,
Heinsiuslaan 47,
3818 JG Amersfoort.
Zend bijdragen voor de rubriek 'Uit
de secties' aan de desbetreffende sec-
tieredacteur; zie voor adressen de
rubriek 'Adressen'.

Ontwerp

Maarten Meevis, Tilburg

Druk

Pabo Prestige bv, Tilburg

Uitgever

© Vereniging van Leraren in Levende
Talen

ISSN

0024-1539

545

- 770 **Fries in de basisvorming; evaluatie van de eerste vijf jaar** / Rick Steur
- 775 **Friesland en het Fries: de stand van zaken.** Verslag van het congres *Fierder mei Frysk* / Jan Popkema
- 777 **Fries vooruit! Vooruitgang voor Fries in het voortgezet onderwijs** / Alex Riemersma
- 779 **De kwaliteit van de lessen Nederlands en moderne vreemde talen: verschillen en mogelijkheden tot verbetering** / Huub H. van den Bergh en Michel Zwarts

Hun mening

- 720 **'Het blijft aanrommelen.'** Gebruik van de doeltaal ver onder de maat / Alex van Schooten

De mythe

- 723 **De mythe van de maand december.** Een CITO-toets meet tot één cijfer achter de komma precies wat een leerling kan / Augias

Uit de secties

- 725 Arabisch - Turks
726 Duits
732 Engels
736 Frans
739 Italiaans
740 Nederlands
742 NT2
747 Russisch
752 Spaans

724 Oproep aan talentocenten

784 Berichten

786 Adressen

787 Aan dit nummer werkten mee ...

Thema: Talen in de basisvorming. Voer voor discussie

Onder redactie van Gerda den Hartog, Christien van Gool, Erik van Schooten, Alex Riemersma, Gert Rijlaarsdam (eindredactie)

694 Ten Geleide / Gerda den Hartog en Gert Rijlaarsdam

Artikelen

- 698 **Frans, Duits en Engels in de basisvorming; evaluatie van de stand van zaken na vijf jaar.** Een samenvatting van drie vakrapporten / vakinspecteurs moderne vreemde talen voortgezet onderwijs
- 707 **Docenten onvoldoende voorbereid op vernieuwingen.** Paneldiscussie Moderne Vreemde Talen in de basisvorming: verslag / Christien van Gool en Gerda den Hartog
- 715 **Nederlands in de basisvorming; evaluatie van de eerste vijf jaar.** Een samenvatting van het inspectierapport over het vak Nederlands in de basisvorming / Christien de Graaff
- 757 **Nederlands onder vuur? Over de inhoud en didactiek van het vak Nederlands in de basisvorming.** De paneldiscussie Nederlands over het inspectierapport Nederlands in de basisvorming / Erik van Schooten en Gert Rijlaarsdam

Met de complimenten van Levende Talen

Dit laatste nummer van *Levende Talen* in de twintigste eeuw gaat over de basisvorming. Preciezer: het gaat over het Inspectieonderzoek naar de invoering van de basisvorming. De Inspectie voor het Voortgezet Onderwijs bezocht in het schooljaar 1997-1998 120 scholen, en bekeek ruim 7.300 lessen. Schoolleidingen, docenten, ouders en leerlingen werden op allerlei aspecten van de basisvorming bevraagd. Het ging er de Inspectie om een stand van zaken vast te leggen: hoe staat het met de ontwikkeling van de basisvorming, vijf jaar na invoering? De rapportages van de Inspectie gaan echter verder dan het vastleggen van een stand van zaken. De Inspectie normeert die stand van zaken en formuleert aanbevelingen voor scholen, docenten en overheid om de basisvorming verder te ontwikkelen en van nieuwe impulsen te voorzien. Zowel de normering als het formuleren van aanbevelingen zijn politieke daden waar we stil bij willen staan. Maar eerst een standje.

Slecht nieuws

De Inspectie ging op pad, en kwam met slecht nieuws thuis. Er is nog veel te verbeteren, daar in de basisvorming, was de bevinding. Er zijn scholen, secties en leraren die op de goede weg zijn, maar gemiddeld genomen is de basisvorming nog lang niet waar ze zou moeten zijn. Het was niet zomaar dat de Inspectie dat zei: de Inspectie deed intensief veldonderzoek om tot die bevinding te komen. We mogen er dus op vertrouwen, zou je denken, dat het slechte nieuws een hoog waarheidsgehalte heeft. Zeker als de Inspectie zo iets zegt. We denken dat het onderzoek goed is uitgevoerd, we vertrouwen erop, maar er zijn ook twijfels, en de Inspectie had die weg kunnen nemen. Vrijwel geen enkel onderzoek is volmaakt, net zo min als alle lessen volmaakt zijn, net zo min als alle afleveringen van *Levende Talen* volmaakt zijn. De Inspectie is nergens kritisch over het eigen onderzoek. Pas geruime tijd na het verschijnen van de inspectierapporten kwam de redactie, eigenlijk bij toeval, achter het bestaan van een technisch rapport, dat ons inzicht geeft over de zorg die besteed is aan het onderzoek. Zo blijkt dat de inspecteurs behoorlijk overeenstemden met elkaar als zij onafhankelijk van elkaar lessen observeerden. Maar ook blijkt dat de aspecten waarop het onderwijs werd beoordeeld flink met elkaar samenhangen. Met andere woorden: als de school relatief laag scoort op de mate waarin kerndoelen worden nagestreefd, scoort de school ook laag op sectiebeleid en klassenmanagement. Dat betekent dat er veel herhaling in de rapportage zit: de waarnemingen zijn niet onafhankelijk (zie bijlagen XXII bij *Evaluatierapport onderwijsleerproces basisvorming*). Overigens bevat het Evaluatierapport vooral technische achtergrondgegevens over het onderzoek en slechts acht pagina's over enkele kwaliteitsaspecten van het onderzoek. Gegevens over de kwaliteit

van het onderzoek naar de leerlingprestaties bevat dat rapport niet. We missen een kritisch stuk over de valkuilen van het hele onderzoek, dat zulke verstrekende implicaties kan hebben. Zo'n rapport hoort een onderzoeker af te leveren, opdat kritisch de waarde van het onderzoek kan worden bepaald. Zo'n rapport moet niet geruime tijd na het slechte nieuws uitgebracht worden, maar moet meteen op tafel liggen: de Inspectie ging op pad, en wij moeten de routebeschrijving hebben om te kunnen bepalen of zij van het rechte onderzoekspad afweken, en hoe ernstig die overtreding is.

Wie op pad gaat, en weerom keert, kan thuis mooie verhalen vertellen over de reizen door de basisvorming, maar er komt een moment dat ze je om foto's vragen. We willen weten wat een goede les is, we willen weten hoe een goede sectie opereert, we willen zien hoe een docent goed differentieert in de klas. 'Show and tell!' Wat waren we overtuigd geweest van de oordelen van de Inspectie als we video-opnamen of lesprotocollen hadden gezien die de oordelen toelichtten.

Ach, zegt u misschien, dienen jullie de soep niet te heet op? Nee, denken we, zeker niet. Want het goede nieuws dat de Inspectie te vertellen heeft, deugt waarschijnlijk helemaal niet. Want wat blijkt uit de rapporten? De leerlingprestaties zijn fantastisch! Meer dan 90 procent scoort voldoende op de basisvormingstoetsen. Wat een goed nieuws! Er wordt gemiddeld slecht talenonderwijs gegeven, en desondanks zijn de prestaties prima. Meer dan 90 procent! Wat een slimme leerlingen allemaal. En wat zijn ze slim geworden, in die paar jaar na de basisschool. Want aan het eind van de basisschool zijn het lang niet zoveel leerlingen die aan de normen van het peilingsonderzoek voldoen, ook door het CITO verricht. Je zou bijna denken dat het misschien nog beter zou zijn om die leerlingen helemaal geen talenonderwijs te geven, misschien haal je dan ook de 90 procent nog wel. Wauw, wat blijft er dan veel tijd over om lessen voor te bereiden voor de Tweede Fase. Alle Europese buurlanden morgen bij onze basisvormingscholen op de stoep om te zien hoe we dit klaarspelen. Te mooi om waar te zijn, zegt u? Tuurlijk. Dit klopt van geen kanten. Je merkt in de inspectierapporten dat de Inspectie hier ook mee in de maag zit. Er wordt betrekkelijk weinig aandacht besteed aan de leerlingprestaties, en de toelichting over de procedures zijn zeer mager. Misschien is de inhoud van de toetsen niet in orde, misschien is de beoordelingsprocedure niet in orde, misschien is het beide. In elk geval treft het nationale instituut van toetsenmakers te Arnhem hier blaam, maar ook de Inspectie. De noodzaak om via een technische verantwoording rekenschap af te leggen van dit deel van

het onderzoek wordt er alleen nog maar dringender door.

Genoeg gezeurd, we moeten verder, het onderwijs kan altijd beter, tevreden mogen we nooit te lang zijn, en uit de paneldiscussies die we in dit nummer presenteren, bleek toch ook dat de kritiekpunten van de Inspectie heel herkenbaar waren. Dus laten we zien wat het onderzoek ons wel te bieden heeft.

Kwaliteitsinstrumenten

Wat maakt een school tot een goede school. Wat maakt een les tot een goede les? Wat maakt een vaksectie tot een goede sectie? De Inspectie zag zich gesteld voor deze vragen en moest twee dingen doen. Eerste karwei was een theorie opstellen over een goede les, een goede school, een goede sectie. Die theorie moest uitmonden in observeerbare verschijnselen: welke verschijnselen in een les zijn aanwezig voor een goede les, passen in de theorie van een goede les? Tweede karwei was het formuleren van normen: hoeveel van die verschijnselen moesten worden waargenomen om te kunnen spreken van een slechte, een voldoende, of een goede les? Afgezien van de uitkomst van het inspectieonderzoek – die genuanceerd negatief voor de talenvakken is – heeft de Inspectie met het formuleren van deze theorie en de normering een enorme impuls gegeven aan het kwaliteitsdenken in het onderwijs. Of we het eens zijn met die normen en theorieën is een tweede. Belangrijk is dat de discussie over kwaliteit gevoerd kan worden aan de hand van observeerbare verschijnselen, en dat de Inspectie door de nauwkeurige rapportage die discussie voedt. Scholen, secties en leraren beschikken nu over instrumenten om de kwaliteit van het onderwijs vast te stellen, en aan de hand van die vaststellingen de discussie op school en in de sectie te voeren over kwaliteitsverbeteringen. Die discussie is volgens de inspectierapportage heel hard nodig: secties en schoolleidingen overleggen veel over de organisatie van het onderwijs, maar niet of nauwelijks over de inhoud en vorm van het onderwijs in de klas. Wij denken dat de instrumenten die de Inspectie heeft ontwikkeld heel goed bruikbaar zijn om, al dan niet aangepast, te gebruiken in scholen, door scholen zelf. Kunt u het zich voorstellen? Een team van collega's op school die bij elkaar in klassen gaan kijken en met betrokkenen sterke en zwakke punten van lessen rapporteren, om op basis daarvan met betrokkenen een ontwikkelplan opstellen voor de verbetering van het onderwijs? En een plan voor de verbetering van de omstandigheden? En een nascholingsplan? Geef het onderwijs weer terug aan de leraren!

Aanbevelingen

In de rapporten per vak en in de vakartikelen die de Inspectie speciaal voor dit nummer schreef, formuleert de Inspectie aanbevelingen op drie niveaus: de school, de leraren en de overheid. Het is jammer dat die aanbevelingen soms maar een flauwe afspiegeling zijn van wat de Inspectie aanbeveelt in het algemene rapport *Werk aan de basis*. Wij raden iedereen aan om naast het rapport over het eigen vak dit alge-

Hoe kan VLLT bijdragen aan de kwaliteitsverbetering (en bewaking) van het Talenonderwijs?

Kees van Dalen

Wordt het geen tijd dat VLLT als zoveel professionele instellingen de verplichting tot nascholing aankaart? De Vereniging zou ook wat harder de stem kunnen laten horen, om de overheid duidelijk te maken dat de werkomstandigheden van docenten beneden peil is. Stimuleren van taalassistenten in de klas, ook iets voor VLLT, lijkt me. En het taakbeleid natuurlijk: kleinere groepen, minder lesuren per docentaak. Knokken!

mene rapport te lezen: een 'must'! Niet alleen omdat de aanbevelingen soms vrij ver gaan, maar ook omdat het inzicht geeft in het kwaliteitsdenken in samenhang. Omdat de algemene aanbevelingen in de rest van dit themanummer niet aan bod komen, bespreken we sommige ervan hieronder.

Leraren centraal

Wat uit het inspectieonderzoek onomstotelijk blijkt, is dat het de leraar is die het verschil maakt. Van den Bergh en Zwarts stellen in hun bijdrage aan dit themanummer dat het meer uit maakt van wie een leerling les krijgt, dan op welke school hij zit. Natuurlijk doen de omstandigheden op school er ook toe, maar grof gesteld vind je op elke school, goed of slecht, goede en slechte leraren. Goede leraren zijn misschien minder afhankelijk van de omstandigheden: zij geven goed les, ondanks de omstandigheden. Docenten, en niet secties of scholen, bepalen de variatie in kwaliteit. Dat betekent ook dat docenten in het onderwijsbeleid aangrijpingspunt voor nieuwe impulsen moeten zijn. De Inspectie spreekt in de aanbevelingen docenten heel direct aan (*Werken aan de basis*, p. 127-128):

'De overheid schrijft kerndoelen en examenprogramma's voor. Hoe een school deze voorschriften in onderwijs vertaalt, bepalen schoolmanagement en lerarenteam. Ze zijn samen verantwoordelijk voor de doelstellingen van schoolbeleid en schoolontwikkeling. Dit veronderstelt dat de school daartoe organisatorisch de mogelijkheden schept en binnen de weektaak van leraren ruimte kan maken. In andere sectoren investeren werkgevers continu in opleiding en ontwikkeling van hun personeel; als snelle veranderingen in de samenleving daarom vragen, intensiveren zij deze inspanning. Hun werknemers hebben het recht en de plicht om hun kennis en vaardigheid 'up to date' te houden. *Vraag dit recht en erken de plicht* (cursivering van redactie). Het is een kans om het werk gevarieerder en daarmee aantrekkelijker te maken.

Op basis van de uitkomsten van onze evaluatie geven wij, voor een invulling van het perspectief van schoolontwikkeling op het niveau van leraren, de volgende aanbevelingen:

1. werk met de collega's gezamenlijk aan kwaliteitsverbetering en kwaliteitsbewaking van het onderwijs in de onderbouw. Maak daarbij gebruik van middelen als intervisie en collegiale

toetsing;

2. neem planning van het onderwijs met een team van collega's ter hand. Daarbij vinden we een weloverwogen keuze van de methode, de bewuste planning van het leerstofaanbod en de vergroting van de pedagogisch-didactische variatie binnen de lessen van belang;
3. werk aan de uitbreiding van uw didactisch gedragsrepertoire om zo de onderwijsvernieuwing op een overtuigende manier inhoud te kunnen geven. *Claim de scholing en de ontwikkelruimte die daarvoor nodig is* (cursivering van redactie).'

Ingezonden brieven.

Ergens niet mee eens? Aangenaam geraakt? Geschokt of ontstemd? Een helder idee?

Maak van uw hart geen moordkuil, maar schrijf een ingezonden brief in *Levende Talen Magazine*.

CmmhvanGool@wxs.nl

Mooi gesproken, recht uit het hart, maar bij wie moet er geclaimd worden? Is die ontwikkelruimte er dan? Wie biedt die? De school, zegt de Inspectie, via de overheid. De Inspectie beveelt de overheid aan om in het schoolbudget een ontwikkelruimte op te nemen. Het voorstel is om scholen te bekostigen zoals nu, voor 32 lessen per groep, terwijl in werkelijkheid het aantal contacturen teruggebracht wordt tot 30. Per groep houdt een school dan twee lessen ('taakuren') over om in een ontwikkelpot te stoppen. Die vrijgemaakte formatieruimte moet dan niet opgaan aan een algehele taakverlichting voor leraren, maar door middel van ontwikkelformatie in projectvorm gericht worden ingezet (op. cit. 126). Het gaat niet zover als wat sommige panelleden Nederlands (zie het artikel van het panel Nederlands) formuleerden als de 20-20-formule als taakverlichting (groepsgrootte maximaal 20, maximaal 20 taakeenheden contacturen). Het biedt wel soelaas aan scholen om uitvoering en ontwikkeling van onderwijs apart te begroten. Het kost de overheid wat meer, maar er kan ook meer geëist worden aan zichtbare onderwijsvernieuwing. Laat de overheid zo'n aanbeveling ter harte nemen. Het zou het *professionele* klimaat op scholen zeer ten goede komen als scholen in staat worden gesteld zelf projecttaken en -producten te formuleren en projectgroepen samen te stellen. Leden van projectgroepen krijgen een flinke taak en worden daarvoor ook flink vrijgesteld (ten minste zo'n zes taakeenheden per week voor bijvoorbeeld een half jaar levert echt iets op). Mooi idee, nu nog de realisatie.

Onderzoek naar goede praktijken

Wat zouden we graag over de gegevens van de Inspectie beschikken om docenten op het spoor te komen die prominent goed onderwijs blijken te geven. In alle schoolsoorten, in alle schoolvakken zijn ze kennelijk te vinden. Dat zijn de docenten die hun vakdidactiek wel op orde hebben, die wel de doeltaal gebruiken in hun lessen, die wel spreekvaardigheids-onderwijs geven en dat ook toetsen, die wel aansluiten bij de actualiteit en de belevingswereld van leerlingen, die niet zonder inzicht de leergang volgen, maar zelfstandig keuzes maken en leerlingen duidelijk kunnen maken wat er van een oefening of opdracht te leren valt. Wat zouden we veel kunnen leren van video-opnames van klassen bij deze leraren, en interviews over de manier waarop zij tot deze inzichten zijn gekomen. De sleutel tot deze kluis van ervaringen ligt bij de Inspectie. Wij hopen dat scholen, maar ook de Vereniging van Leraren in Levende Talen onderzoeksvragen zullen deponeren bij Ministerie en het Instituut voor de Leerplanontwikkeling zodat deze kluis van ervaringen wordt geopend.

De rol van Levende Talen

De uitkomsten van het inspectieonderzoek zijn voor de talen - Nederlands, Fries, Engels, Duits en Frans - niet gunstig. In absolute zin is - volgens de Inspectie - het talenonderwijs in de basisvorming niet goed. Ook vergeleken met andere vakken doen 'de talen' het niet erg goed. De Vereniging voor Leraren in Levende Talen kan dat niet over zijn kant laten gaan. Meer dan ooit is er nu de roep om een inhoudelijke discussie over wat en hoe er onderwezen moet worden. Levende Talen moet daar het voortouw nemen. Een mogelijkheid die wij zien, is dat leden van Levende Talen net zo'n training in het kijken naar lessen krijgen als de inspecteurs die kregen voor zij 'het veld' in trokken. Er zijn video-opnames van lessen, er zijn observatie-instrumenten, er zijn 'normen'. Laat de VLLT de stoute schoenen aantrekken en trainingen aan leden (laten) verzorgen, opdat die leden in de eigen school de basis voor inhoudelijke en didactische vernieuwingen kan leggen? Misschien kan Levende Talen wel hele secties van scholen, of liever nog, het hele cluster van talensecties per school trainen? Het onderwijs terug aan de leraren, schreven we hierboven.

De panels

Toen de redactie hoorde dat de onderzoeksrapporten van de Inspectie op 15 september uit zouden komen, is er direct contact gelegd met de Inspectie. De Inspectie was meteen bereid om vakartikelen in *Levende Talen* te publiceren. Daarnaast wilde de redactie de lezers van *Levende Talen* graag een interpretatiekader aanbieden: de resultaten rapporteren is één ding, betekenis verlenen aan die resultaten is een tweede. Daarom brachten wij voor Nederlands en de moderne vreemde talen twee panels op de been: docenten, leermiddelenauteurs, vakdidactici, lerarenopleiders. Veel leden van VLLT die wij voor die panels benaderden, gaven meteen gehoor aan ons verzoek om kort na het verschijnen van de rapporten

daarover te discussiëren. Zij bereidden zich op de discussie voor door het vakrapport te lezen, en enkele vragen te beantwoorden. De resultaten van de discussies van het panel Nederlands en het panel Moderne Vreemde Talen treft u in dit nummer aan. Voor Fries werd een andere procedure gevolgd. Eind september vond het congres Fries plaats, en de rapportage van de Inspectie over de kwaliteit van het onderwijs Fries in de basisvorming stond daar centraal. Een verslag van deze conferentie dient als discussiebijdrage.

Dank

Voor de totstandkoming van deze aflevering zijn we velen dank verschuldigd. Allereerst de vakinspecteurs Frans, Duits, Engels, Fries en Nederlands die de vakartikelen schreven en die ook bereid waren om de panelbijeenkomsten bij te wonen. Dan alle panelleden -hun namen vindt u elders in dit nummer- die bereid waren in korte tijd de inspectierapporten door te werken en van 16.30-21.00 uur te discussiëren en daar soms erg lange reizen voor over hadden. Tenslotte, de fotograaf van de paneldiscussies Nederlands en Moderne Vreemde Talen. En alle redactieleden, die veel werk verzetten om alle stukken op tijd te schrijven, van kritisch commentaar te voorzien, en te redigeren. Dank aan ieder voor de belangeloze medewerking!

Tenslotte

Dit is het laatste nummer dat in deze vorm verschijnt. Gedurende de periode van maart tot november is de redactie van *Levende Talen*, gesteund door het hoofdbestuur en het dagelijks bestuur, in de weer geweest om, in opdracht van het bestuur, een nieuwe formule te ontwikkelen voor *Levende Talen*. Met ingang van 2000 ontvangt u *Levende Talen Magazine*, waarin u het nieuws op uw vakgebied, het talenonderwijs, zult vinden. U ontvangt ook, minder frequent, *Levende Talen Tijdschrift*, waarin u didactische beschouwingen, analyses en onderzoek aantreft. Alles gestoken in het jasje van een nieuwe vormgeving, die weer een jaar of vijf mee moet kunnen. Het was de opdracht aan ondergetekenden om een en ander in die periode als interim voorzitter en secretaris te realiseren. Het is gelukt - hè, hè - dank zij de enorme inzet van redactie en bestuur. Dank jullie allemaal: *Levende Talen* is Alive!

Namens de redactie,

Gert Rijlaarsdam en Gerda den Hartog

Evaluatie van de basisvorming na vijf jaar - algemeen rapport
Inspectie van het Onderwijs, 1999. ISBN 9034637212 (f 30)

Van het rapport is een publieksversie *Werk aan de basis - publieksrapport* (ISBN 9034637220) gratis beschikbaar. Ook zijn er 19 vakrapporten geschreven. De vakrapporten kunt u inzien op de website van de Inspectie van het Onderwijs www.owinsp.nl, en downloaden. U treft hier ook bestelinformatie aan. Verder zijn het Algemeen rapport en het Publieksrapport te bestellen bij het Servicecentrum Uitgevers, telefoon 070 - 37 89 880.

Technische rapporten zijn *Onderwijsleerproces basisvorming. Evaluatierapport* en de bijlagen bij *Evaluatierapport Onderwijsleerproces basisvorming*.

Hoe kan VLLT bijdragen aan de kwaliteitsverbetering (en bewaking) van het Talenonderwijs?

Theo Witte

- De Inspectie heeft een instrument ontwikkeld voor de evaluatie van vakdidactische bekwaamheden. Dit instrument moet door de vereniging uitgebreid en diepgaand worden besproken ten behoeve van de ontwikkeling van bekwaamheidseisen voor Talendocenten in de onder- en bovenbouw. Er is inmiddels ook al een instrument voor de tweede fase!
- Het is zorgwekkend dat het vak Nederlands gegeven wordt door docenten die kennelijk niet bekwaam genoeg zijn om elementaire onderdelen van het vak te onderwijzen. Er zijn zelfs docenten die zelf vinden dat ze niet bekwaam zijn voor het vak Nederlands (zie het inspectierapport p 44-45). De vereniging moet de discussie over bevoegd-bekwaam gaan voeren.
- Wellicht kan de vereniging een rol gaan spelen bij de formulering van eindtermen voor lerarenopleidingen.
- Nederlands wordt ondermijnd door 'zachte' normen. *Levende Talen* zou een themanummer kunnen wijden aan duidelijke normen voor taalvaardigheid.